

บทที่ 1

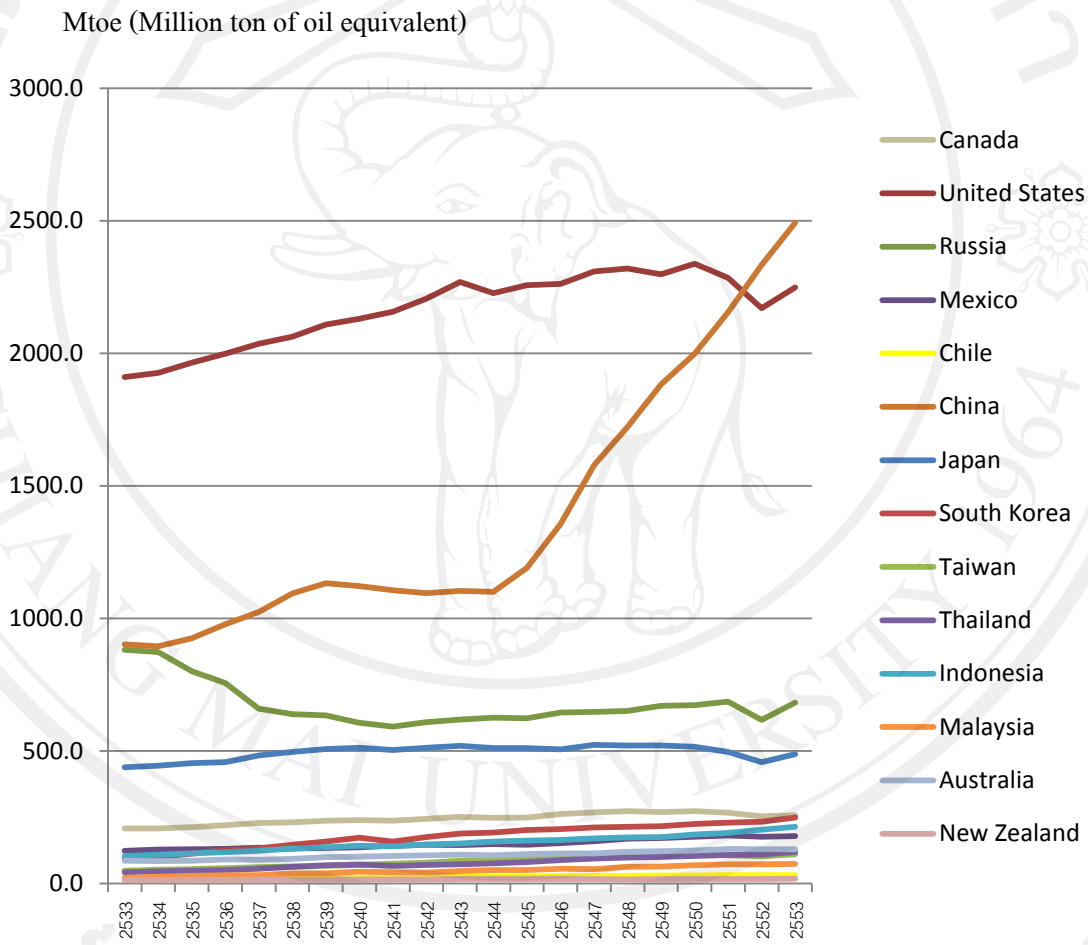
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation) เป็นอีกหนึ่งองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นจากการประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2532 (ค.ศ.1989) ณ กรุงแคนเบอร์ราประเทศออสเตรเลีย โดยมีสมาชิกทั้งสิ้น 21 เขตเศรษฐกิจ ได้แก่ ออสเตรเลีย จีน ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ บรูไน รัสเซีย เกาหลีใต้ ปาปัวนิวกินี ไทย แคนาดา ฮองกง มาเลเซีย เปรู ใต้หวัน ซิลิ แมกซิโก อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ อเมริกา และ เวียดนาม ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้าของภูมิภาคโลกที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว และเพื่อส่งเสริมระบบการค้าในระดับพหุภาคี(ระบบการค้าหลายฝ่าย) นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเปิดการค้าเสรีในภูมิภาคในลักษณะที่มีใช้การรวมกลุ่มทางการค้าที่กีดกันประเทศนอกกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกด้านการค้าเสรี การบริการ การลงทุนระหว่างสมาชิกให้เป็นไปโดยเสรี สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของแกตต์ (GATT) ซึ่งในปัจจุบันพัฒนามาเป็นองค์การค้าโลก (World Trade Organization : WTO) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2554)

การมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง เข้ามามีบทบาทและเป็นเครื่องมือชี้วัดความเจริญที่สำคัญของแต่ละประเทศในปัจจุบัน ยิ่งในยุคของทุนนิยมด้วยแล้ว ประเทศต่างๆ ยิ่งต้องหาแนวทางในการพัฒนาประเทศของตนให้ก้าวหน้านำประเทศคู่แข่งจากหลากหลายประเทศ ซึ่งจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจนี้เองจึงทำให้ในหลายภูมิภาคทั่วโลกได้มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรต่างๆ มากมายขึ้น เพื่อเป็นการผลักดันและช่วยเหลือประเทศในกลุ่มสมาชิกให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากในปัจจุบันไม่มีประเทศใดที่สามารถจะอยู่ได้โดยปราศจากสังคมโลก เพราะการรวมกลุ่มกันจะช่วยสร้างอำนาจในการต่อรองหรือเจรจาทางด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศสมาชิก อีกทั้งยังเพิ่มขีดความสามารถที่ใช้ในการแข่งขันกันระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์และการพัฒนาประเทศไปพร้อมกัน

กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิกมีเป้าหมายที่จะทำการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนให้กับภูมิภาคและโลก และสนับสนุนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบเปิด (Open regionalism) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ การให้สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกให้แก่กัน และมีผลต่อผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกด้วย ซึ่งการดำเนินงานของกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก จะยึดหลักฉันทามติร่วมกันของสมาชิก ความสมัครใจของสมาชิกและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของระบบเศรษฐกิจและสังคม และระดับการพัฒนาของสมาชิก

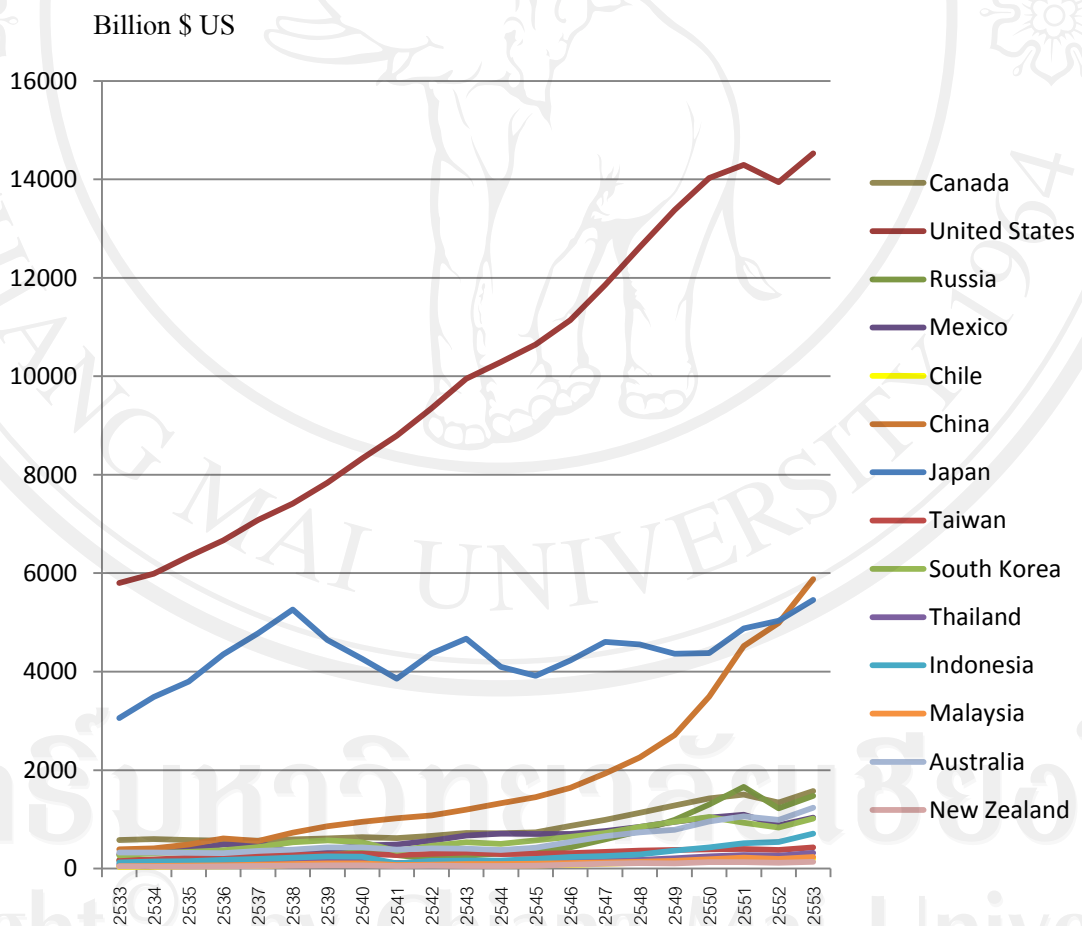

ที่มา : Enerdata (Global Energy Statistic)

รูปที่ 1.1 ปริมาณการใช้พลังงานของ 14 เขตเศรษฐกิจในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก

การพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศให้มีความเจริญนั้น จะต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรด้านพลังงานมากมาย เพราะพลังงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ

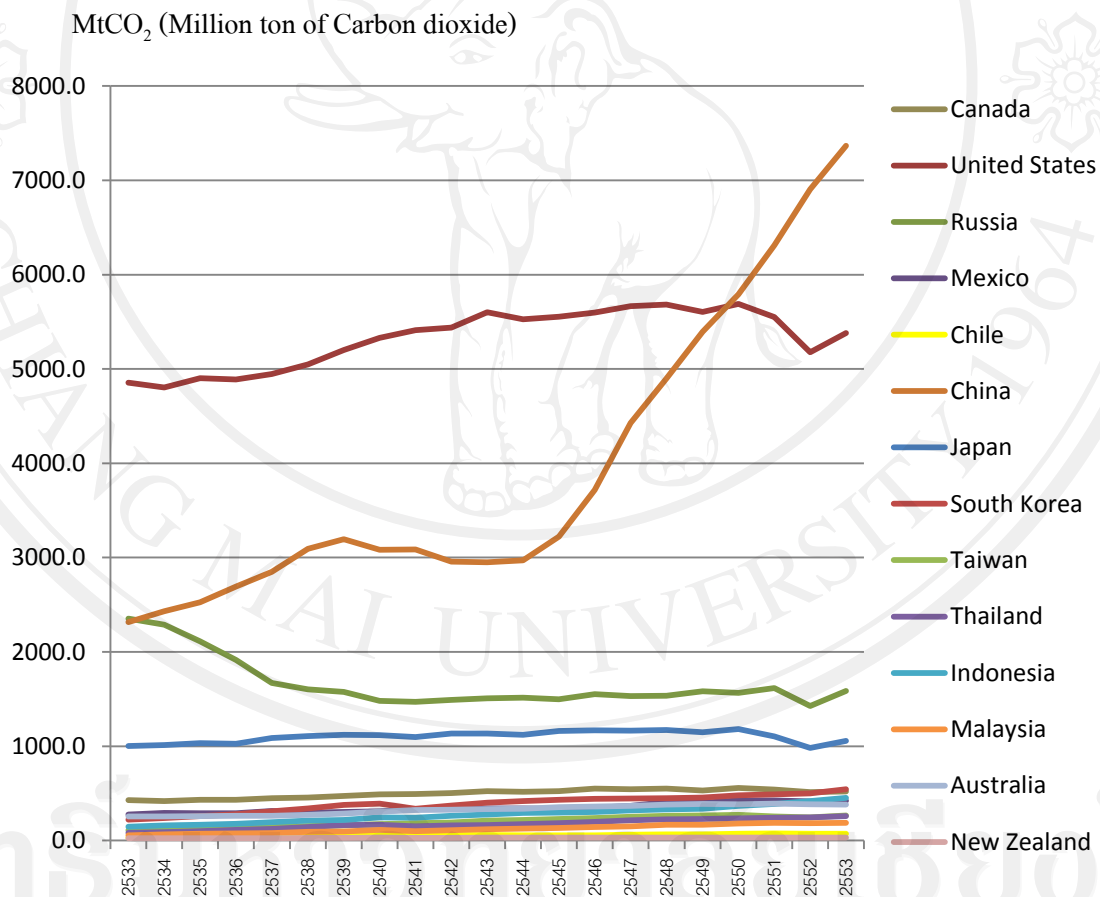
การดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วโลก เป็นปัจจัยที่ทำให้โลกมีการพัฒนาขับเคลื่อนไปข้างหน้า ในปัจจุบันหลายประเทศมีความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เพราะในกระบวนการผลิตในภาคต่างๆ ล้วนแล้วแต่ต้องพึ่งพาพลังงานในกระบวนการผลิตด้วยกันทั้งสิ้น เช่น ในภาคอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เชื้อเพลิง อาทิ น้ำมัน ถ่านหิน ไฟฟ้า ฯลฯ ในการขับเคลื่อนเครื่องจักรซึ่งใช้ในการผลิต ภาคการเกษตรที่ต้องพึ่งพาเชื้อเพลิงในการเพาะปลูก เก็บเกี่ยว ตลอดจนขั้นตอนของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ภาคการบริการที่ต้องพึ่งพาพลังงานในรูปแบบต่างๆ ในการให้บริการ รวมถึงภาคการขนส่งที่ต้องใช้น้ำมันในการขับเคลื่อน เป็นต้น ด้วยความสำคัญของพลังงานข้างต้นจึงทำให้พลังงานกลายมาเป็นปัจจัยพื้นฐานและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน

ที่มา : World Bank and Knoema

รูปที่ 1.2 ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของ 14 เขตเศรษฐกิจในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก

จากกระบวนการผลิตที่มีพลังงานเป็นปัจจัยการผลิตนั้น นอกจากพลังงานจะก่อให้เกิดผลผลิตที่จะช่วยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแล้ว ในขณะที่เดียวกันการใช้พลังงานก็ก่อให้เกิดผลผลิตทางมลภาวะด้วยเช่นกัน เนื่องจากการใช้ทรัพยากรด้านพลังงานต่างๆ อาทิ น้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ ฯลฯ ย่อมก่อให้เกิดการเผาไหม้จากกระบวนการผลิต ซึ่งการเผาไหม้เนื้อที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซต่างๆ ออกมาสู่ชั้นบรรยากาศ เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน และก๊าซไนตรัส เป็นต้น (Energy Information Administration: EIA, 2555) ซึ่งก๊าซที่เป็นผลผลิตจากการใช้พลังงานต่างๆ เหล่านี้ จะส่งผลให้เกิดปัญหาภาวะตามมา และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ ซึ่งอาจจะนำไปสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจหรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวด้วยเช่นกัน

ที่มา : Enerdata (Global Energy Statistic)

รูปที่ 1.3 ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของ 14 เขตเศรษฐกิจในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เอเชีย-แปซิฟิก

จากรูปที่ (1.1), (1.2) และ (1.3) จะเห็นได้ว่าปริมาณใช้พลังงาน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของแต่ละเขตเศรษฐกิจทั้ง 14 เขตเศรษฐกิจ มีแนวโน้มที่สอดคล้องกัน คือ มีการเพิ่มขึ้นและลดลงเป็นไปทิศทางเดียวกัน ดังนั้นปริมาณการใช้พลังงาน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์น่าจะมีความสัมพันธ์กัน

เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีผลมาจากผลผลิตภายในประเทศมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น และในภาคการผลิตต่างๆ ที่ส่งผลต่อปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ตลอดจนภาคบริการ ก็ล้วนแล้วแต่ต้องใช้พลังงานในกระบวนการผลิตด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นจึงทำให้ปริมาณการใช้พลังงานมีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน การใช้พลังงานก็ย่อมก่อให้เกิดของเสียหรือมลภาวะต่างๆ มากมายตามมา เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นต้น ดังนั้น ปริมาณใช้พลังงาน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จึงมีความสัมพันธ์กัน

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังงาน การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ 14 เขตเศรษฐกิจในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก วิเคราะห์โดยใช้พาแนล โคอินทิเกรชัน
2. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของการใช้พลังงาน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของ 14 เขตเศรษฐกิจในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังงาน การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ 14 เขตเศรษฐกิจในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย – แปซิฟิก
2. สามารถนำผลการศึกษาดังกล่าว มาเป็นแนวทางเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางในการวางกรอบการพัฒนาการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพของประเทศ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั้งหมด 3 ส่วนคือ 1) ปริมาณการใช้ถ่านหิน-ลิกไนต์ ปริมาณการใช้น้ำมัน ปริมาณการใช้ก๊าซธรรมชาติ ปริมาณการใช้ไฟฟ้า 2) ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และ 3) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของ 14 เขตเศรษฐกิจในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ รัสเซีย เกาหลีใต้ จีน ไทย แคนาดา มาเลเซีย ญี่ปุ่น เม็กซิโก อินโดนีเซีย ชิลี อเมริกา และไต้หวัน ซึ่งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในที่นี้หมายถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในแต่ละปี (Lee and Chang (2008), Apergis and Payne (2009), Gelo (2009), Rufael and Menyah (2010), Al-mulali (2011), Eggoh (2011) and Wang et al. (2011))